

Básník

Jméno Jaroslava Vrchlického je spojeno s rozsáhlým básnickým dílem. Jako básník, suverénně vládoucí slovem, navázal na Hádku, a takřka všudypřítomná reflexe v jeho tvorbě připomíná básně Nerudovy. V osmdesátých letech začala být jeho poezie překládána do cizích jazyků. Vrchlický tehdy prožíval tvůrčí vrchol a byl nejuznávanějším českým básníkem. Postupně se sžíval s rolí básníka reprezentujícího jak soudobou českou literaturu, tak i měšťanstvo. Když se roku 1883 otevíralo české Národní divadlo, byla po Smetanově hudbě přednesena Vrchlického slavnostní báseň *Panteon*. Vrchlický ve své tvorbě reflektoval takřka bez ustání duchovní život moderní evropské společnosti a svou reflexi ukládal často do nových, v české literatuře neobvyklých nebo dosud neznámých básnických forem – gazelu, balaty, rondó, ritornelu aj. Podobně jako jeho básnický vzor Victor Hugo rozvinul verš s významově vyhoceným rýmem, verš rétorický, ale přítom – jak napsal F. X. Šalda – živý a jiskřivý.

V době, kdy u nás vycházela literatura realistická a knihy autorů z generace moderny, převážilo vnímání Vrchlického jako symbolu právě minulé doby českého básnictví a překladatelství. Všeobecně kladného přijetí se znovu dostalo až několika posledním sbírkám básní, v nichž se autor přiblížil k písňové tvorbě, utlumil mnohmluvnost a vzdal se řady básnických prostředků, které sám o generaci dříve do české literatury vnášel. Knihami *Zaváté stezky*, *Korálové ostrovy*, *Zaváté zdroje* a *Strom života* uzavřel své dílo, které působilo i na spisovatele následujících generací. Cestu ke čtenářům hledalo prostřednictvím řady antologií, z nichž první připravil sám Vrchlický.

Pouhé klinkání v zděděných tvarech poezie prostonárodní nás více nespokojí, raději odpustíme trochu výstřednosti, raději trochu cizího vlivu, ale chceme, aby báseň námi hnula, abychom viděli, že musela být napsána. Chceme, aby báseň stála na výši doby, aby básník nezůstával za cizinou, aby spolu s ní se bral vpřed a s ní hledal nové rozšíření básnického obzoru.

Rým

**Bud' veleben mou písni rým!
je rolničkou, je kladivem,
ve formy šperku zářivém
on démantem je nejdražším.
Myšlenka v hudbu splývá jím
ve spádu sladce šumivém,
bud' veleben mou písni rým!
Dept ořů s rykem vítězným,
smích dětí, v taktu vířivém
rej bachantek, zní všecko v něm,
sfér hudba s jejich tajemstvím.
Bud' veleben mou písni rým!**

Dojmy a rozmary (1880)

Z BÁSNICKÉHO DÍLA

Léta sedmdesátá

Z hlubin
Sny o štěstí
Epické básně
Vittoria Colonna
Duch a svět
Symfonie
Rok na jihu
Eklogy a písně
Mýty I
Mýty II
Dojmy a rozmary
Panteon

Léta devadesátá

Nové sonety samotáře
Breviř moderního
člověka
Bodláčí z Parnasu
Démon láska
Okna v bouři
Nové zlomky epopeje
Než zmlknu docela
Poslední sonety

Léta osmdesátá

Poutí k Eldoradu
Sfinx
Jak táhla mračna
Sonety samotáře
Zlomky epopeje
Motýli všech barev
Čarovná zahrada
Na domácí půdě
È morta

Samotáře
Bar-Kochba

V novém století

Má vlast
Duše-mimosa
Fanfary a kadence
Korálové ostrovy
Strom života
Meč Damoklův

Jar. Vrchlický

1853
1912